

pielle, kan der til Gunst for Bibeholdelsen af Religionsundervisningen anføres andre Overvejelser af til Dels mere praktisk Natur. Skolen skal svare til det Samfund, den tilhører, og meddele den Kultur, som dette Samfund sidder inde med, og i vort Samfund er Kristendommen mere eller mindre bevidst en Livsmagt.

Mange Slægtled har været under kristelig Paavirkning, og hele vor Kultur er i den Grad gennemsyret af Kristendommens Tanker, at selv de, der stiller sig afvisende overfor Kirken, paa mange Maader er paavirket af det kristelige Livssyn. Man maa respektere dette Faktum og ikke søge at føre Børnene ind i en Kultur, der er den ældre Generation fremmed; thi skal Samfundsudviklingen foregaa som en organisk Vækst, maa Børnene først føres frem til de ældres Kulturstandpunkt, før de forsøger at gaa videre. Skolen skal udjævne Modsætninger og bygge Broer, ikke uddybe Kløfter; netop derfor ønsker mange af os jo en *E n h e d s s k o l e*. Men den religionsløse Folkeskole vil ogsaa paa anden Maade føre til Splittelse.

Dersom Skolen ikke paatager sig Religionsundervisningen, saa vil andre gøre det, og de vil i Reglen gøre det med mindre pædagogisk Takt og under mere uensartede Former. Der vil blive bedre Jordbund for sektærisk Agitation, der vil øves mere Samvillighedstvang, ogsaa fra Forældrenes

Side; men navnlig vil der vokse en skarp Modsætning op mellem de konfessionsløst oplærte og de kristelig opdragne Børn.

Selv de, der mener, at Samfundet bør afkristnes, maa dog vist indrømme, at det er rimeligst at begynde med de aandelig myndige; og først naar et stort Antal af disse har frasagt sig ethvert Forhold til Kirken, er den Tid kommen, da man kan tage under Overvejelse at gøre Skolen religionsløs. Foreløbig er man kun naaet til at bringe et stort Antal i en aandelig Ligegyldighedstilstand over for Kirken. Endnu regner over 98 pCt. af vort Folk sig af Navn til den evangelisk lutherske Folkekirke — med hvor megen Ret er det umuligt at afgøre; men de fleste af dem lader deres Børn døbe og lover under de højtideligste Former at lade dem oplære i den kristne Tro. Man har ingen Ret til at opfatte dette som en tom Ceremoni, thi Løftet modtages i dybeste Alvor. Hvorfor skulde Skolen ikke efter fattig Evne give sit lille Bidrag til, at dette Løfte kan blive holdt? Vejen til større aandelig Sundhed og Sandhed gaar dog ikke over brudte Løfter og svegne Forpligtelser, og er der for lidt Religionsfrihed i Landet, saa at mange af den Grund bliver i et Samfund, som de er sig bevidst ikke at have noget aandeligt felles med, saa lad os arbejde paa at faa dette Forhold ændret, thi i et Arbejde for at fremme den personlige Aelighed maa vi vist alle kunne mødes.

Kvindernes Valgretskamp.

Af ELNA MUNCH.

I Dagene fra den 6. til 11. August samles Kvinder rundt om fra alle Lande til Møde i København, for at drøfte Midlerne til at opnaa, at Kvin-

der faar samme Del i Styrelsen af det Samfund, de tilhører, som Mændene har. Mødet har ikke paa Forhaand vakt den store Interesse, som Danske

i saa rigt Maal plejer at ødsle paa de Kongresser, der drager Mænd fra fremmede Lande til vor Hovedstad. De fleste, baade Mænd og Kvinder, har læst Avisnotitserne om Mødet med et Skuldertræk. „Herregud“, har de tænkt, „nu holder saamænd Kvinderne Møde igen; det kunde de vist ligesaa godt spare sig, for det kommer der jo dog aldrig noget ud af.“ Kvindebevægelsen har, her som andre Steder, længe stødt paa en uigennemtrængelig Mur af Ligeegyldighed; man har ikke rigtig taget den alvorlig; der syntes at være noget vagt og virkelighedsfjernt over den, af og til maaske ogsaa noget lattervækkende; Møder, Adresser og Artikler, alt følte det som Slag i Luften; man havde ikke den umiddelbare Følelse af, at der stod baade Vilje og Magt bag Kvindernes Krav, som nu en Gang er Betingelsen for, at Interessen skal vækkes for en Sag. Ligeegyldigheden blev den farligste Fjende, Kvindebevægelsen fik at bekæmpe, langt farligere end den argumentfaldige Modstand fra den konservative Lejr.

Den, der lidt lydhør følger Bevægelserne ude i Verden, kan dog ikke være i Tvivl om, at denne Fjende er ved at blive besejret. Den Ligeegyldighedens Periode, som enhver Bevægelse, der ikke begynder med opsigtvækkende Voldsomhed, skal igennem, er ved at rinde til Ende for den internationale Kvindebevægelse. I det sidste Tiaar eller saa er der umiskendelig kommet ny Fart og Energi over hele Arbejdet; der er kommet mere Plan og Sikkerhed i Arbejdsmaaden; man staar paa fastere Grund end før med en stærkt voksende Følelse af, at Arbejdet dog nok vil komme til at bære Frugt. De Resultater, der er naaet i

de sidste Aar, er store, saa store, at Kvindernes Frigørelse ikke længere er en Utopi, men at man med Fortrøstning kan se frem mod den Tid, da det afgørende Gennembrud kommer, da Kvindernes lige Ret med Mændene anerkendes i hele den civiliserede Verden.

Det er nu mere end 100 Aar siden, at Kravet om kvindelig Valgret rejstes. Det var i Frankrig, Fanen hejstes under den store Revolution, der skaffede Mændene deres Valgret. Det var i „Menneskerettighedernes“ Navn, Mændene fik denne Ret. Hvad var da naturligere, end at Kvinderne meldte sig og hævdede, at de var Mennesker saa godt som Mændene, at havde hver Mand en naturlig og umistelig Ret til at have Del i Statens Styrelse, saa havde hver Kvinde det ogsaa. I Oktober 1789 indgav en Kreds af Pariserinder til Nationalforsamlingen en Adresse om lige politisk Ret for begge Køn. I de følgende Aar stiftedes der en Mængde Kvindeklubber, der tog livlig Del i hele det politiske Røre, og som Gang efter Gang rejste Lighedsfordringen. Blandt Lederne var Mme *Roland*. En af de ivrigste, den opbrusende og stridbare *Olympe de Gouges*, udgav en lille Brochure dediceret til Marie Antoinette, med Tittlen „Erklæring om Kvindens og Borgerindens Rettigheder.“ Den var affattet i 17 Artikler ligesom den berømte Menneskerettighedserklæring, stillet op som Sidestykke til denne. Det hedder bl. a. deri:

§ 1. Social Forskel kan kun bygges paa Hensyn til Almenvællet.

§ 2. Loven maa være Udtryk for den fælles Folkevilje; alle Borgerinder og Borgere maa personlig have Del i dens Tilblivelse. Den maa være den samme

Fru Louise Nørlund.
Formand for de danske Kvindeforeningers Valgretsforbund.

for alle: alle Borgerinder og Borgere maa have samme Adgang til alle offentlige Værdigheder, Stillinger og Embeder, efter deres Evner og uden anden Forskel end den, der skyldes deres Dyder og deres Begavelse.

§ 10. Kvinden har Ret til at bestige Skafottet; hun maa ogsaa have Ret til at bestige Talerstolen.

Ogsaa hos enkelte Mænd fandt disse Krav Anerkendelse. Den berømte Filosof Condorcet havde allerede 1787 i en lille Pjece skrevet: Er det ikke som Væsner, der er modtagelige for Følelsesindtryk, i Besiddelse af Fornuftens Gave og moralske Begreber, at Mændene har deres Rettigheder? Kvinderne bør da have ganske de samme Rettigheder.“ 1788 gentog han dette under Diskussionen om de nye Provinsforsamlinger, som Frankrig den Gang var ved at faa, og nu udgav han i 1790 et lille Skrift med Tittlen: „Kvindernes Adgang til Borgerretten.“ Han skriver her:

I Kraft af hvilket Princip, med hvilken Ret fjerner man i en republikansk Stat Kvinderne fra de offentlige Hverv? Det ser jeg ikke. Ordet Nationalrepræsentation betyder Repræsentation for Nationen. Men er Kvinderne da ikke en Del af Nationen? Denne Forsamling har den Opgave at fastslaa og hævde det franske Folks Rettigheder. Retten til at vælge og blive valgt bygges for Mændenes Vedkommende derpaa, at de er frie og tænkende Væsner. Den eneste Begrænsning af denne Ret er en vanærende Straffedom eller Mindreaarighed. Men har da alle Kvinder været i Konflikt med Straffelovene, og lærer man ikke i vore Love denne Regel: enhver Person, uden Hensyn til Køn, som er 21 Aar gammel, er myndig? Anfører man Kvindernes svage Legemer som Grund? Da burde man stille alle Repræsentanterne for en Lægedomstol og kassere dem, der har Gigt hver Vinter. Indvender man mod

Kvinderne, at de er uoplyste og mangler politisk Begavelse? Det synes mig, at der er svært mange Folkerepræsentanter, som klarer sig uden det. Jo mere man undersøger den sunde Fornuft og de republikanske Grundsætninger, des mindre finder man nogen alvorlig Grund til at udelukke Kvinderne fra det politiske Liv. Den Hovedindvending, som er paa alles Læber, er, at det at aabne det politiske Liv for Kvinderne, betyder at rive dem bort fra Familien. Men denne Indvending er kun tilsyneladende vel begrundet. For det første rammer den ikke de Kvinder, som ikke er gifte; og dernæst, hvis den var afgørende, saa maatte man ogsaa forbyde dem alt Haandværk og al Handel; thi disse Virksomheder fjerner Tusinder fra Familjelivet, medens den politiske Virksomhed ikke vilde beskæftige 100 i hele Frankrig.“

Condorcet indskrev da ogsaa kvindelig Valgret i den Forfatning, som Konventet vedtog 1793, men som aldrig blev gennemført. Snart efter kom Kvindeklubberne i Konflikt med Jakobinerne og blev lukkede.

I Tiden efter den store Revolution fik Mændene Valgret i Land efter Land, og denne Valgret har bestandig nærmet sig mere og mere til at blive almindelig. Det er den umiddelbare Følelse af, at Deltagelsen i Statsstyrelsen er en naturlig Menneskeret, der har ført fra den ene Valgretsudvidelse til den anden. Men i lang Tid kom Kvinderne slet ikke med, og da de fra det 19. Aarhundredes Midte hist og her begyndte at rejse deres Fordringer, opfattedes dette næsten overalt som en Kuriositet, et besynderligt Lune.

Men imidlertid foregik der en praktisk Kvindebevægelse af de mest vidtrækkende Følger. Maskinerne overflødiggjorde en Mængde af det tidlige

Fru Jutta Bojsen-Møller.
Formand for Dansk Kvindesamfund.

re Kvindearbejde i Hjemmene. Der blev ikke længere Brug for de mange Tanter, unge Piger i Huset, Husjomfruer og Tjenestepiger. I de velstillede Fami-

lier følte Døtrene sig tilovers; nogle af dem søgte Arbejde for Tidsfordriv og som Bifortjeneste, andre for at sikre sig en selvstændig Existens. Og fra

Arbejderhjemmene drog Tusender af Kvinder ind paa Fabrikerne, hvor de kom til at leve under lignende Kaar som Mændene. Med det nye Arbejde fulgte ny Trang til nyttige Kundskaber og en Selvstændighedsfølelse, som kun faa Kvinder tidligere havde besiddet. Endnu i 1887 mente August Strindberg, som var opfyldt af Forfærdelse over Kvindernes Indtrængen paa Mandens Enemærker, at man passende kunde indskrænke Kvindernes Erhverv til følgende: Kejserinde, Dronning, Abbedisse, Lærerinde, Kunstnerinde, Modehandlerinde, Syerske, Jordemoder, Frisør, Husholderske og Tjenestepige. Hørup svarede dertil ligesaa hvast som rammende: „Det falder i Øjnene, at der blandt disse er nogle, som synes meget efterbragtelsesværdige, men til Gengæld lommeligt vanskelige at faa fat i, medens andre, der er lettere at naa, ikke frembyder nogen Tilløkkelse, der kan sættes ved Siden af hine, og han føjede til: „hvorfør skulde i denne omskiftelige Verden, der paa alle Omraader har sit daglige Slid med at flytte Grænsepælene, hvorfor skulde netop paa dette Punkt alene Pælene være satte for evigt?“ Vist er det, at de er blevet flyttel ustandselig siden da; det ene Sæt af Vanens eller Lovens Grænsepæle er faldet efter det andet; flere og flere Erhverv er aabnede for Kvinder, ogsaa af dem, der ikke byder de mindste Tilløkkelser. Dog maa det ikke overses, at Kvinderne paa de fleste Omraader har maattet købe deres Adgang til de nye Erhverv dyrt ved at arbejde for lavere Løn end Mændene.

Lidt efter lidt er da ogsaa Kvindernes lovmæssige Rettigheder blevet forøgede. Herhjemme hos os bragte

Frederik VII's Tid dem lige Arveret med Mændene, medens en Broderlod tidligere havde været dobbelt saa stor som en Søsterlod, og de ugifte Kvinder vandt paa samme Tid Myndighed. Siden er i 1899 de gifte Kvinder ogsaa naaet frem dertil. Og saaledes er det gaaet overalt, nogle Steder langsommere, andre Steder hurtigere. Overalt vil en Gennemgang af Lovenes Historie vise, at Kvinderne vinder frem, langsomt men sikkert. Men endnu er der alle Vegne langt igen, før den virkelige Lighed er naaet.

Stemmeretsbevægelsen har først senere Frugt. I 1869 fik Kvinderne politisk Ligeberettigelse i Wyoming, enkelte Steder naaede de kommunal Valgret, men ellers er det først i den sidste halve Snes Aar, der rigtig er kommet Gang i Reformerne. Til Gengæld synes det nu, at Stenen virkelig er begyndt at rulle med en saadan Fart, at den ikke let lader sig standse igen.

Den kommunale Valgret har Kvinderne naaet helt eller delvis i Australien, Norge, England, Sverige, Finland, Island og nogle af de nordamerikanske Stater; den politiske Valgret har de opnaaet i 4 af Fristalerne og i Australien, og dertil kommer nu Finland, hvis Ruslands Zar da ikke nægter Finlands Kvinder den Ret, deres Hjemlands Mænd har været rede til at yde dem.

Ogsaa herhjemme begynder Kvinderne saa smaat at faa Foden indenfor Døren. Ved Menighedsraadsvalgene har de faaet Valgret og det Forslag om Kommunevalgretten, Regeringen har forelagt og Folketinget vedtaget, rummer kommunal Valgret for Kvinder, baade gifte og ugifte.

Og endelig har begge de to Fremtidspartier: det radikale Venstre og Socialdemokraterne paa deres Program oplaget Fordringen om Valgret og Valgbarhed for Kvinderne, gifte og ugifte, i Kommune og i Stat.

Naar dette er naaet, saa skyldes det selvfølgelig ikke Kvindebevægelsen alene, ikke Kvindeforeningernes egen Magt. Mænd, der besjæles af samme Relfærdighedskrav som det, der dikterede *Condorcet* hans Udtalelser, har medvirket dertil af rent principielle Grunde. Men sikkert er det dog, at det er Kvindernes egen Agitation i Skrift og Tale, gennem Blade og Foreninger, der har været den drivende Kraft. Derfor er det saa betydningsfuldt, at den sidste Tids Sejre er gaaet Haand i Haand med en stærk Fremgang for Kvindeforeningerne rundt om i den civiliserede Verden. Og i bestandig stigende Grad har disse rakt hinanden Haanden til Samarbejde, tværs over Landgrænserne, tværs over Verdenshavene. Som Socialdemokraterne slyngede deres Kampraab: „Proletarer i alle Lande forener Eder!“ ud i Folkene, saaledes lyder det nu Verden over: „Kvinder i alle Lande, forener Eder!“

Sine Steder har Agitationen i den sidste Tid faaet en forhen ukendt Voldsomhed. Især gælder det England, der ellers har Ord for at være den rolige Værdigheds Land, medens dets Kvinder regnes for de mest ladylike i Verden. Her greb Kvinderne under den nys afsluttede Valgkamp ind med en agitatorisk Energi, der til medførte højst bevægede Optrin, og bagefter er jo Demonstrationerne fulgt Slag i Slag, beskyttede, ja undertiden endog ledede af Landets højformemte Damer.

Her i Danmark har, lige siden Kvinde-spørgsmaalet blev levende gennem Georg Brandes' Udgave af Stuart Mills grundlæggende Indlæg, en Kreds af Kvinder gjort et energisk Arbejde. De har længe været faa og har haft svært ved at vinde Opmærksomhed. Men ogsaa her har de sidste Aar bragt nyt Liv. Den gamle Organisation „Dansk Kvindesam-

Erika Anna Hude.
Formand for „politisk Kvindeforening“.

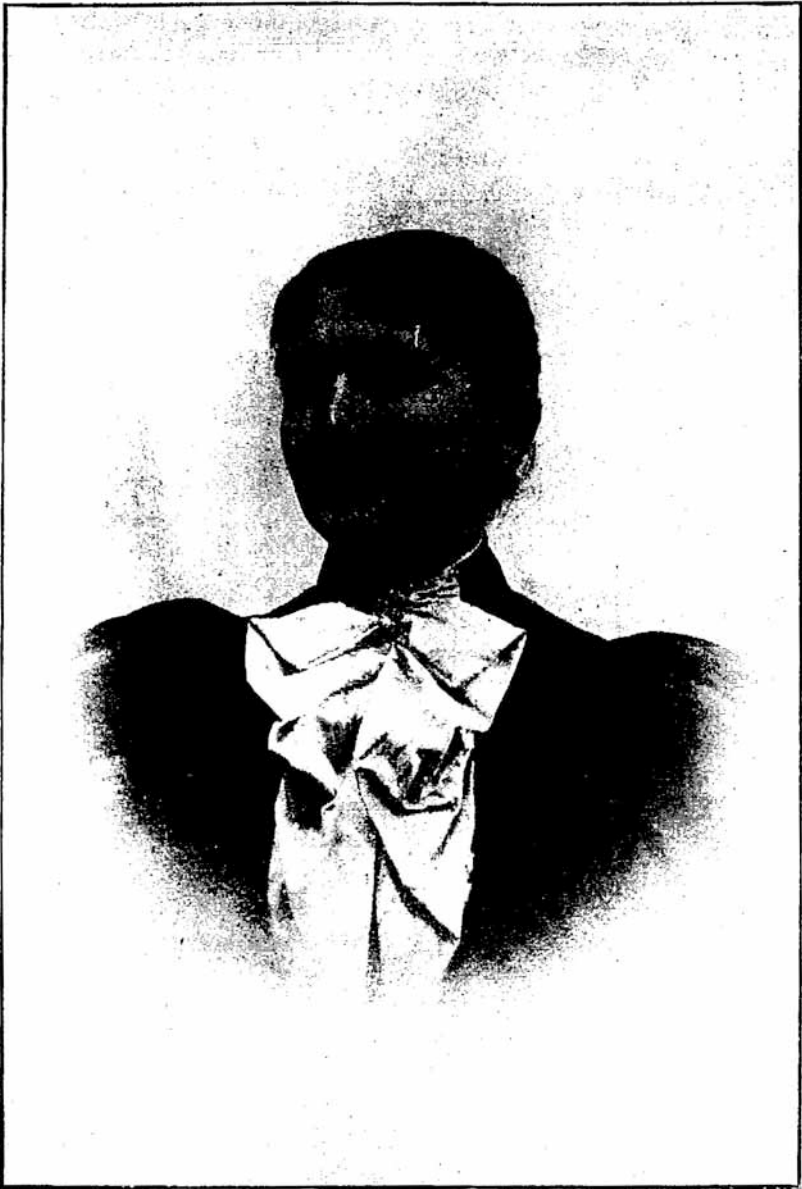
fund“ oplvæder med forøget Energi. Et Vidnesbyrd derom fra den sidste Tid er det Møde, hvormed man fornylig greb vejledende ind overfor den opskræmte Stemning, de jyske Mord fremkaldte. De kvindelige Fagforeninger faar en stadig voksende Tilslutning. Og fornylig er der nu til de andre Kvindeforeninger kommet en „Politisk Kvindeforening“ i Kø-

benhavn, med det bestemt udtalte Formaal, at dygtiggøre Kvinderne til politisk Arbejde, samt en Stemmeretsklub.

Men alligevel faar det indrømmes, at meget vidt er vi ikke naaet. Der findes i Danmark 7—800,000 Kvinder over 20 Aar. I den største af vore Kvindeforeninger „Dansk Kvindesamfund“, der har 30 Filialforeninger rundt om i Landet, er der nogle faa Tusind Medlemmer. Og i de andre Kvindeforeninger med politisk Anstrøg, er der — bortset fra Fagforeningerne — kun faa Medlemmer. Vi har nylig haft en Valgkamp, hvor Spørgsmaalet om Kvindernes, især de gifte Kvinders kommunale Valgret, i mange Kredse var et Emne, der ivrig diskuteredes paa Vælgermøderne. Alligevel deltog kun faa Kvinder i disse Møder; der var mange Møder, hvor ikke en eneste Kvinde var til Stede. Og det var meget sjældent, det hændte, at en Kvinde traadte frem og talte Kvindernes Sag eller paa anden Maade ydede sit Bidrag til Diskussionen om de Spørgsmaal, som bragte Mændene til at debattere med saa stor Hæftighed. Heller ikke blev den Interpellation, som „Dansk Kvindesamfund“ og Kvindeligt Valgretsforbund“ havde besluttet at stille, bragt frem paa alle Landets Valgtribuner. Det kan ikke nægtes, at Kvindernes ringe Deltagelse i dette Aars Valgkamp giver det Indtryk, at et meget stort Flertal af dem endnu staar ligegyldige med Hensyn til deres egne Rettigheder og ret uinteresserede overfor de store politiske Spørgsmaal, hvoraf deres Folks Velværd afhænger. Og mange af dem, hos hvem Interessen er vaagnet, holdes af den almægtige Ærbødighed for

Skik og Brug, tilbage fra at lægge den for Dagen.

Det er da at haabe, at det Møde, som nu skal holdes i København, maa give den danske Valgretsbevægelse et stærkt Stød fremad. Valgretsarbejdet har hidtil været temmelig uorganiseret herhjemme. Foreninger med andre Formaal, der ogsaa har Valgretten paa deres Program, har ved Lejlighed samarbejdet gennem Udvalg. Men Maskineriet har virket tungt. Man har nu bestemt at indlede Forhandlinger mellem de forskellige Foreninger om nye Former for dette Arbejde. Det er jo muligt, at det kan lade sig ordne med Held saaledes, at disse Foreninger under en eller anden Form slutter sig sammen om en særlig Valgretsagitation. Men det er et Spørgsmaal, om det bedste ikke vilde være, at Lederne af alle de bestaaende Foreninger enedes om at lade hver af disse virke videre paa sin Maade, som den har gjort det hidtil, medens saa de forskellige Foreningers Ledere i Fællesskab indbød til Dannelsen af en ny hele Landet omfattende Valgretsforening, som udelukkende samlede sig om Arbejdet for Valgrettens Gennemførelse. Blev en saadan Forening sat i Gang med tilstrækkelig Kraft, under lidt opsigtvækkende Form, vilde den allerede derved, at den havde Nyhedens Interesse, have Udsigt til med et Slag at vinde et stort Medlemstal. Og det er altid lettere at samle en talrig Forening om et enkelt skarpt begrænset Maal, end at faa Folk med til Foreninger med en mangeartet Virksomhed. Det vilde da ogsaa være lettere at give en saadan helt ny Forening de mest praktiske Former fremfor at tvinge de mange uensartede Foreninger ind

Frøken Sophie Alberti.
Formand for „Kvindelig Læseforening“ i København.

under samme Hat. Og her vilde det utvivlsomt være af Betydning, at Formerne saa meget som mulig kom til at svare til de politiske Partiers Vælgerorganisationer. Der burde være

en kvindelig Valgretsforening i hver Folketingskreds. Den maatte søge sine Medlemmer i alle Lag af Befolkningen. Hvis man, som det i saa stor Udstrækning er Tilfældet i England,

kunde faa nogle af de rigeste Damer med, vilde dette naturligvis ikke være at foragte. Og meget nyttigt vilde det jo være at faa en forøget Tilslutning fra den borgerlige Middelstand, som hidtil har været bærende i Kvinde-sagsarbejdet. Men det kan ikke nytte at standse herved. Det vil være fornødent at naa ud til Hustruer og Døttre i Gaardmands- og Husmandsbefolkningen. Mange af dem er jo med i hele den folkelige Oplysningsbevægelse, ikke faa af dem har en Del politisk Interesse. Blot der i hver Kommune fandtes en eller to, der vilde sætte sig i Spidsen for en Sammenslutning mellem dem, vilde det vel mange Steder være muligt at faa ikke saa faa med. Og der er sikkert i de fleste Egne en Lærerinde eller en anden Kvinde, der havde Lyst til at tage fat i et saadant Arbejde, naar hun havde Følelsen af, at hun ikke stod ene deri, men at det samme skete samtidig mange andre Steder. Derved bliver det saa meget lettere at komme ud over de Skranker, Hensynet til det passende, Frygten for Latter og Omtale ellers sætter. Lettere vilde det utvivlsomt endda være at faa Tilslutning fra Arbejderhustruer og selvstændige Arbejdersker, naar de først følte, at Kvindebevægelsen betød noget.

Og dette Indtryk maatte paa alle Maader fremmes. Foreningerne i de enkelte Folketingskredse maatte gøre det klart for alle, at de vilde kaste sig ind i Valgagitationen og anvende deres Indflydelse til Skade for den Kandidat, som ikke vilde fremme deres Sag. Og endelig kunde man gaa et Skridt videre. Det vilde være en Selvfølge, at Valgretsforeningerne i de forskellige Kredse af og til lod Udsendinge mødes til et Fællesmøde for hele Lan-

det. Et saadant Møde kunde holdes aarlig og formes som en Art Kvinde-rigsdag. Det vil sige, at de Delegerede ikke blot drøftede selve Kvindeinteresserne, men at man tillige gennem Diskussion og Afstemning udtalte sin Mening om enkelte vigtige Lovforslag og politiske Stridsspørgsmaal, der stod paa Dagsordenen: Forsvarssagen, den almindelige Valgret og lign. Der vil jo indenfor Kvindeforeningerne findes Tilhængere af alle de forskellige Partier; der vil være dem, der er enige med de demokratiske Partier om Valgretten, med Højre om Forsvarssagen; en af de Damer, der er opltraadt som Taler ved et af Aarets Vælgermøder, har været et Eksempel derpaa. Det er sandt, at saadanne Forhandlinger og Afstemninger vil rumme Fare for Splid og Uenighed indenfor Kvindeorganisationen. Men er de Kvinder, som samles i disse Foreninger, virkelig besjælede af Interesse for Kvindernes Ret, da vil de let komme ud over disse Farer. De vil kunne drøfte alle Spørgsmaalene ud fra forskellige Standpunkter og saa dog forenes i Arbejdet for den fælles Sag. Og sikkert er det, at en saadan Kvinderigsdag, gennemført blot med noget Held og nogen Dygtighed, vilde virke i højeste Grad til at vække Opmærksomhed for Kvindebevægelsen. Partierne, der er saa lydhøre overfor alle Stemningstilkendegivelser, vilde blive interesserede, selv de Partier, der er imod kvindeligt Valgret. De vilde søge at faa deres Meningsfæller ind i Foreningerne. Der vilde komme Liv og Røre i disse, naar hvert Medlem kom til at arbejde for at faa sine Anskuelser saa stærkt repræsenterede paa Kvinderigsdagen som muligt; og det vilde være en nyttig Forskole for Kvinderne paa en saa-

dan Kvinderigsdag at drøfte de Spørgsmaal, som de forhaabentlig om ikke altfor længe vil kunne tale med om i Landets Rigsdag.

Den Fremgangsmaade, her er pegel paa, vil selvfølgelig have sine Vanskeligheder. Det er muligt, at andre Midler sikrere kan føre til Maalet.

Men hvad enten man nu vælger denne eller andre Veje, saa bør denne Sommers Møde mellem danske og fremmede Kvinder blive Indledningen til et enigt, planmæssigt og maalbevidst Arbejde for de danske Kvinders Valgret og Valgbarhed til Statens og til Kommunens Raad.

Amerikansk Arbejderliv.

Efter det amerikanske Tidsskrift „The Worlds Work“ bringer vi her en Beskrivelse af det Smuds, hvori Arbejderne ved de store amerikanske Slagterier og Konservesfabrikker i Packingtown lever, og de lidet sundhedsmæssige Vilkaar, hvorunder Fødemidlerne tilberedes.

AF CAROLINE HEDGER M. D.
Praktiserende Læge i Packingtown.

En kvindelig Læge, der havde haft Arbejde ved et Apotek i Packingtown, Chicago, hvor de store Slagterier og Konservesfabrikker findes, sagde en Gang til mig: „Ja, ti Mænd kan underholde Tusinder paa den Maade, hvorpaa de Mennesker lever derovre, og de er ligeglade med det hele, naar blot Arbejdet bliver gjort.“ Med „derovre“ mente hun de tre engelske Kvadratmil syd og vest for de store Slagterier, hvor der bor 45,000 Mennesker, af hvilke Størstedelen har Arbejde i Slagterierne. I dette Samfund, bestaaende af ikke faguddannede Arbejdere, har jeg selv levet og praktiseret som Læge i tre Aar. De Produkter, der fremstilles her, forefindes i næsten ethvert Hjem hede Landet over, og af denne Fødes Godhed afhænger til en vis Grad hele Landets Sundhed. Men hvorvidt den er sund eller ej, afhænger igen til en vis Grad af Sundhedstilstanden mellem Arbejderne i Slagterierne og Konservesfabrikkerne og de sanitære Forhold, hvorunder de lever.

Tuberkulose blandt Arbejderne.

Endnu er der ingen, der rigtig ved, hvor mange Tilfælde af Tuberkulose, der forefalder mellem Arbejderne i Slagterierne, eftersom der til Dato endnu aldrig i Chicago er bleven ført særligt Regnskab over de Tilfælde, som forefalder af denne frygtelige Sygdom. I 1902 var Dødelighedsprocenten i dette Distrikt 55 pCt. mere end Gennemsnitsantallet for hele Byen samme Aar. En Læge, der har arbejdet her i Aaringer, siger, at der er mere Tuberkulose i Packingtown end i nogen anden By i Landet. Imidlertid er der andre Distrikter i Chicago, hvor Dødelighedsprocenten er endnu større, saaledes i Kvarterer, hvor der er særlig fuldt af Logishuse, og blandt den farvede Befolkning. Men naar jeg gennemgaar de sidste treogtredive Ark af min Beskrivelse af de forskellige Tilfælde, der er forefaldne i min Praksis, saa ser jeg, at alleve af disse Tilfælde er Tuberkulose. Ligeledes er jeg ved Samtale med Arbejderne kommen til den bestemte Erkendelse, at de altid føler